

JAKÉ JSOU INTERNETOVÉ DĚTI

Návyky a dovednosti nejmladších uživatelů
internetu a vliv školní výuky

SEZNAM.CZ

Poděkování

Děkujeme **všem zúčastněným učitelům a žákům** za čas, ochotu a božskou trpělivost s vyplňováním našich dotazníků a zodpovídáním našich všetečných otázek.

Zejména pak

Základní škole a Mateřské škole Kpt. Otakara Jaroše v Lounech
a **Základní škole Praha – Radotín**

O nás

Seznam.cz Výzkumník už podruhé zjišťoval, jak život on-line ovlivňuje nejmladší generaci. Oproti roku 2013 významně narostl počet dětí, které mají vlastní mobil či tablet s připojením na internet. Významně se rozšířil i okruh zájmu dětí – tam, kde před dvěma lety držel převahu jeden či dva významní hráči, jich je letos několikanásobně více. Z výzkumu dále vyplývá, že čas, který děti prostřednictvím mobilních zařízení stráví v kyberprostoru, mnohdy nemají rodiče zcela pod kontrolou a spoléhají se spíše na doporučení či zákazy.

Ale děláme my dospělí vše pro to, aby se děti na internetu pohybovaly stejně bezpečně jako třeba po cestě do školy? A známe všechna rizika?

Obsah

Ptáme se učitelů	4
Ve škole na internet?	5
Kdy se ve škole děti učí s počítačem?	5 - 6
Co se učí?	6 - 7
Bezpečnost na internetu	8
 Ptáme se dětí	 9
Děti a internet	10
Jak se připojují?	10
Internet v kapse	11
Kdo pomáhá?	12 - 13
Jakou roli hraje škola?	14
Co děti umí?	15
Fulltextové vyhledávání	16
E-mail	16
On-line kratochvíle	17
Video	17 - 19
Hudba	19 - 20
Hry	21 - 22
Sociální sítě	23 - 24
 Metodologie výzkumu	 25
Ptáme se učitelů	26
Ptáme se dětí	26

Ptáme se učitelů

Svůj čas nám věnovalo **268 učitelů** informatiky základních škol z různě velkých obcí v Čechách i na Moravě.

Ve škole na internet?

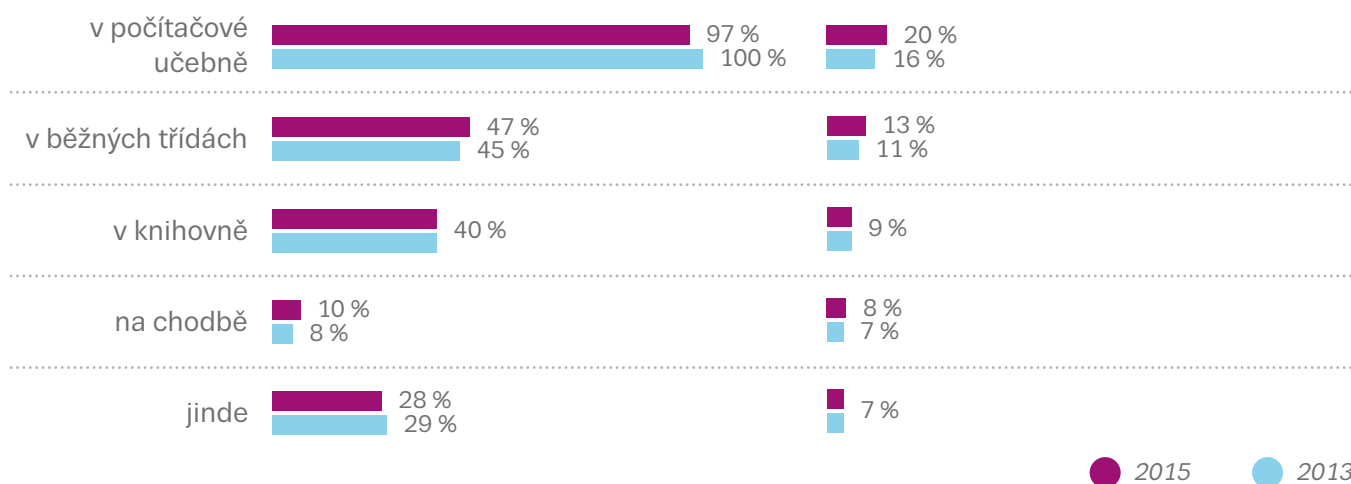
Dostupnost internetu ve škole je už samozřejmostí. Ve všech školách je k dispozici v počítačové učebně a téměř v polovině škol v běžných třídách či v knihovně.

Přístup na internet zůstává stále limitovaný. Neomezený přístup umožňuje 35 % škol, a to nejčastěji v počítačové učebně.

Kde mají ve školách děti přístup na internet?

V kolika případech mají k internetu děti neomezený přístup?

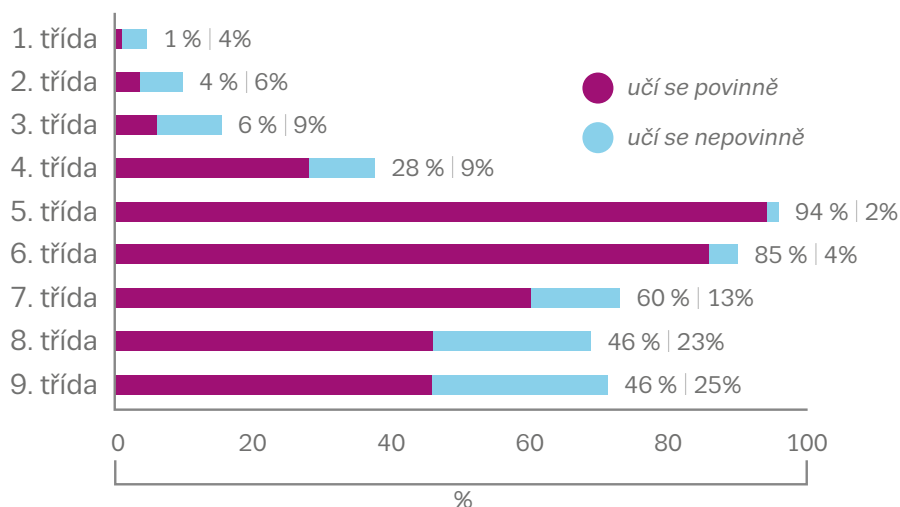

Kdy se ve škole děti učí s počítačem?

S výukou informatiky začíná téměř třetina škol už ve čtvrtých třídách, běžná je v pátých a sedmých třídách. Od sedmých tříd je pro pětinu až třetinu škol tento předmět nepovinný. Roste počet škol, kde je žákům dostupná výuka ve druhých a třetích třídách alespoň nepovinně.

Povinná a nepovinná výuka informatiky

N 2015 = 268

Co se učí?

Na 1. stupni je výuka více různorodá a zaměřená na uvedení do práce s počítačem. **Ačkoli děti jsou téměř bez výjimky se základní orientací na internetu vybaveny již z domova, pouze necelá třetina má zároveň informace o bezpečnosti na internetu.** Ta je tedy klíčovým úkolem počátku výuky informatiky ve škole.

Žáci se učí podle četnosti odpovědí:

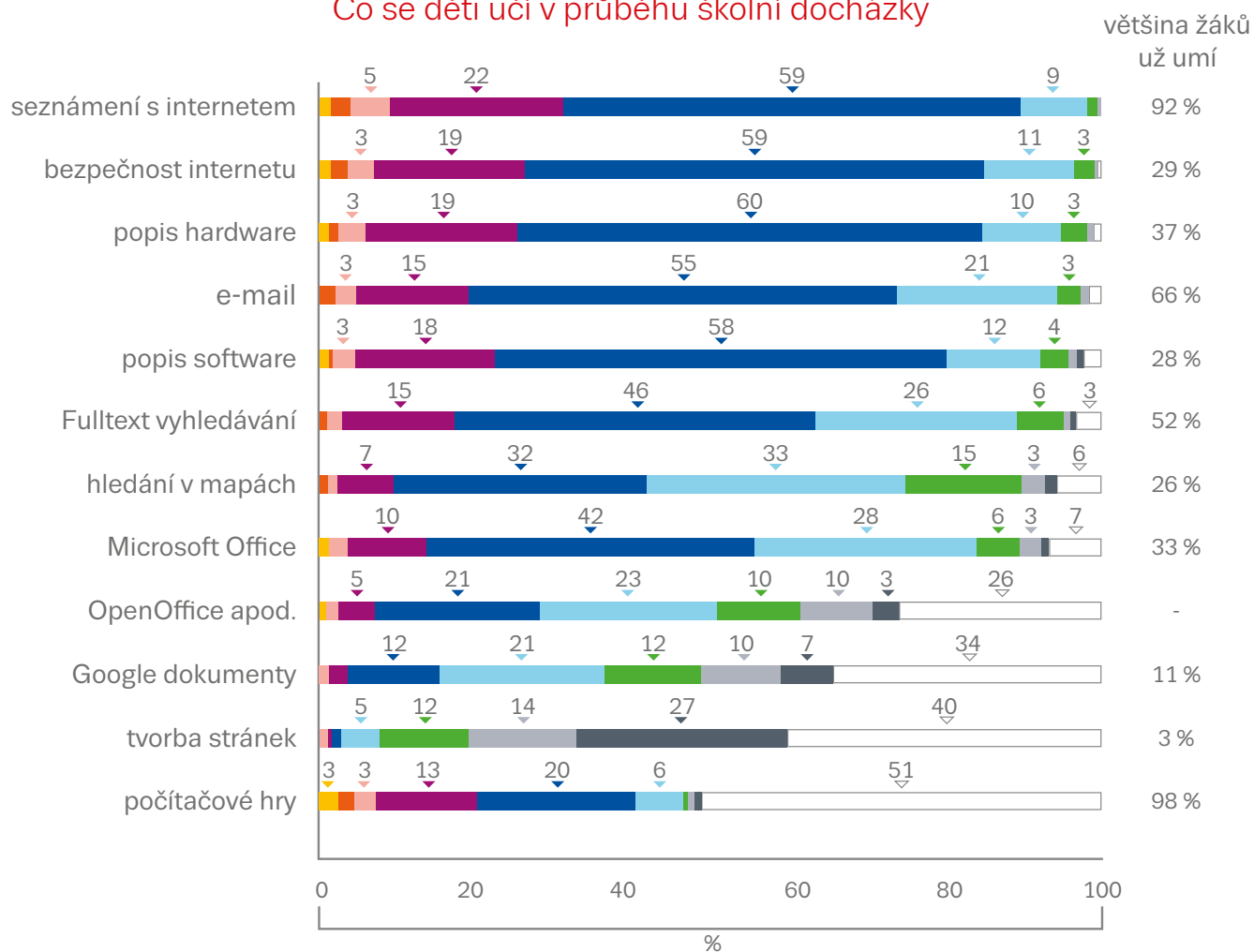
- práci s internetem a s tím související bezpečnosti na internetu
- práci s e-mailem
- popis počítače (hardware a software)
- vyhledávání
- základům MS Office

Na 2. stupni se žáci zabývají komplexnějšími úlohami, zejména prací s dokumenty prostřednictvím MS Office, OpenOffice či Google dokumentů, prací s mapami či tvorbou webových stránek.

Počítačovým hrám se v rámci informatiky věnují nejvíce žáci čtvrtých a pátých tříd v duchu motta „škola hrou“.

Co se děti učí v průběhu školní docházky

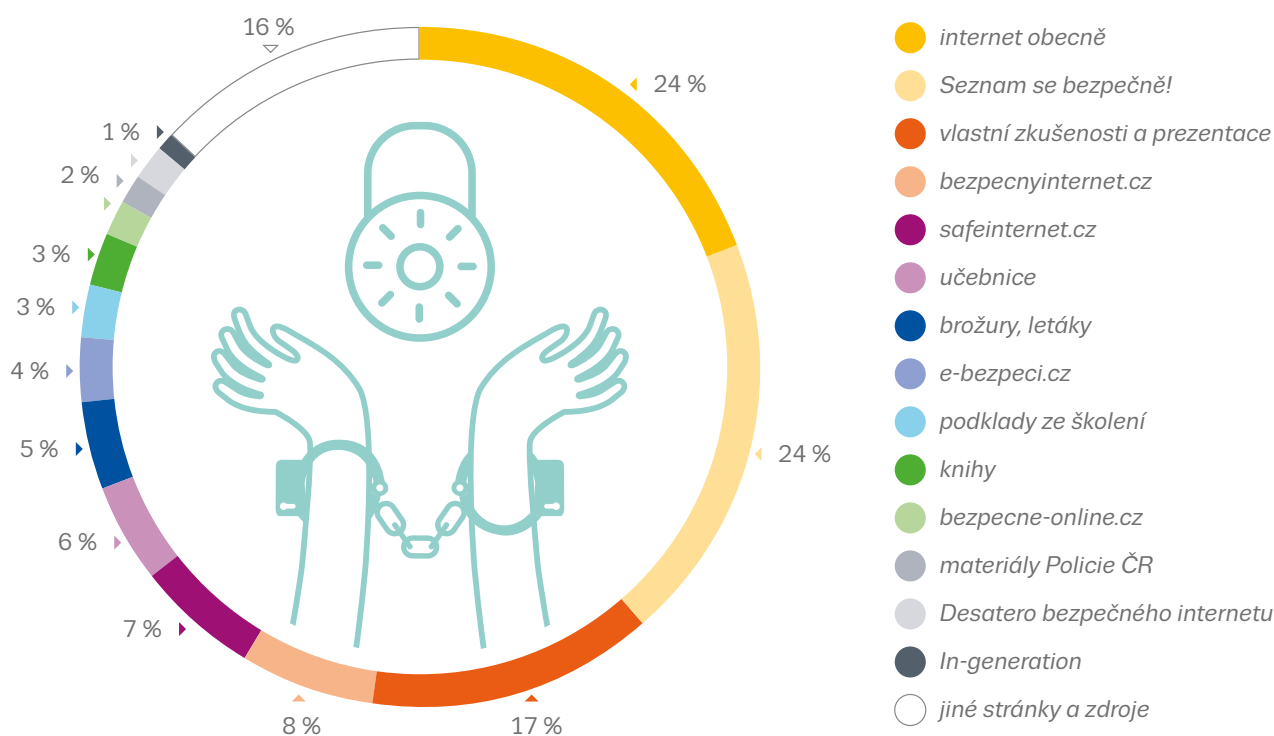
N 2015 = 268

Bezpečnost na internetu

- Vzhledem ke **zvyšujícímu se podílu mobilních zařízení** s připojením na internet, díky kterým děti získávají více příležitostí k pohybu v kyberprostoru „**bez dohledu**“, vzrůstá **již nyní potřeba informovat** je o tom, na jaké nástrahy mohou narazit.
- Bezpečnost na internetu je nedílnou součástí hodin **informatiky**.
- Nejčastějším podkladem pro výuku zůstává **Seznam se bezpečně!**, ze kterého čerpá čtvrtina učitelů. Jejich vhléd do problematiky se podstatně rozšířil, téměř každý druhý učitel z deseti využívá při výuce vlastních zkušeností a prezentací. Také počet zdrojů se oproti roku 2013 rozšířil na dvojnásobek.

Pokud se studenty probíráte téma bezpečnosti na internetu, jaké podklady k tomu využíváte?

N 2015 = 268

Ptáme se dětí

Abychom zjistili informace, které odrážejí realitu, zeptali jsme se samotných školáků.

Ptali jsme se: 4 421 dětí ze 4. až 9. tříd
Čtyři opakované skupinové diskuze s žáky 6. až 8. tříd
(v době prvního výzkumu se jednalo o žáky 4. až 6. tříd)

Co jsme se dozvěděli?

Děti a internet

Nelze mluvit o nějakém „průměrném“ dítěti ve vztahu k četnosti využívání internetu.

- Jsou děti, které mají vysokou potřebu internetu, obzvláště hrají-li hry nebo jsou již zvyklé na komunikaci přes sociální sítě
- Stále ale existují i děti, které internet v podstatě nepotřebují a čas jim plní jiné koníčky

Jak se připojují?

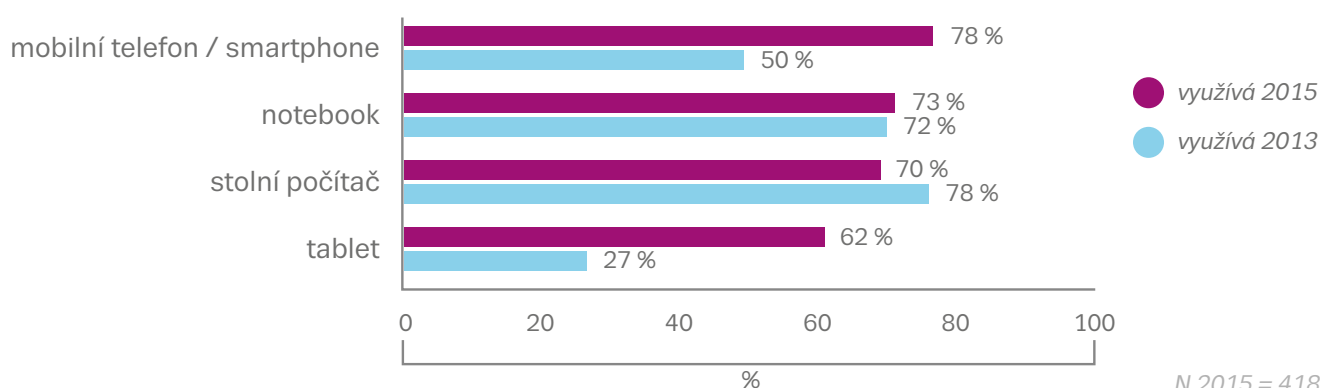
V porovnání s prvním výzkumem strmě narostlo množství dětí, které využívají mobil či tablet. Tato zařízení pomalu začínají být samozřejmostí, přičemž děti na nich mají největší volnost a soukromí. Rodiče si totiž udržují kontrolu především nad stolními počítači a notebooky, jež jsou sdíleny v rámci rodiny.

„Přijdu ze školy a máma mi řekne, ať jdu dělat úkoly. Tak si vezmu mobil, mám ho vedle sebe a u toho si dělám úkoly. Na mobilu si buď píšu na Facebooku a nebo si pouštím písničky.“

4. třída

Mobilní telefon děti již využívají k surfování více než notebook či stolní počítač.

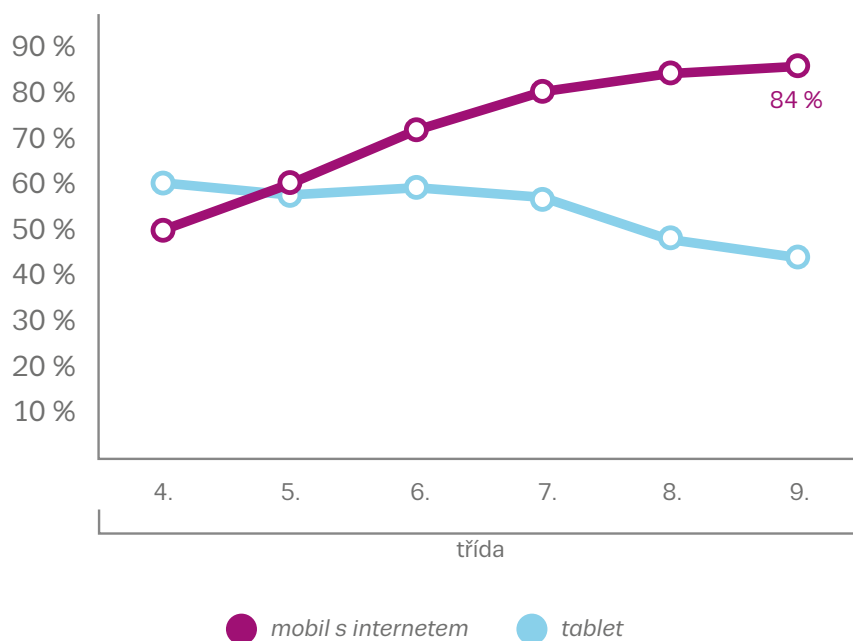
Vlastní zařízení

Tři čtvrtiny dětí na druhém stupni mají na vlastním mobilu možnost přístupu na internet, v posledním ročníku základní školy je to už 84 % dětí.

Tablet má v rámci mobilních zařízení výjimku. Pracují s ním zejména menší děti, které ještě nemají vlastní počítač. Obecně zůstávají tablety rozšířenější ve větších městech, a hlavně v Praze.

Od páté třídy počet dětí s vlastním mobilem dramaticky roste, tablet naopak odkládají.

Pomocníci

Význam pomocníků při práci s internetem se v čase přirozeně mění.

Proměnou prochází i sebedůvěra, se kterou děti k internetu přistupují. A to v pozitivním slova smyslu, protože víra ve vlastní schopnosti oproti roku 2013 mírně vzrostla. Služby a aplikace děti zkouší metodou pokus omyl. V některých rodinách se ale role dokonce obrací a děti se stávají rádci rodičů.

„U nás to nejlíp umí táta, pak já a mě se ptá máma – hlavně když se jí otevře nějaké okno. A už jsem ségře opravil mobil.“

4. třída

Rodiče jsou důležitými vzory pro mladší děti, ty pak při prvních příležitostech zkoušejí stejné stánky. Tato silná role dospělých však od šestého ročníku základní školy slábne.

„Já když jsem byl menší, tak jsem viděl tátu, jak tam má nějakou stránku, a pak když jsem byl větší, tak jsem si to taky zkusil vyhledat.“

4. třída

Vliv vrstevníků je nejčastěji na neuvědomělé úrovni inspirace. Má-li získat na významu, jedná se pak o kolektivní záležitost celé třídy, popřípadě je ve třídě jedinec, který dokáže spolužáky strhnout. V rámci rodin někdy starší sourozenci mladším aktivně pomáhají a radí.

„Máte ve třídě někoho, kdo vám doporučuje hry?“

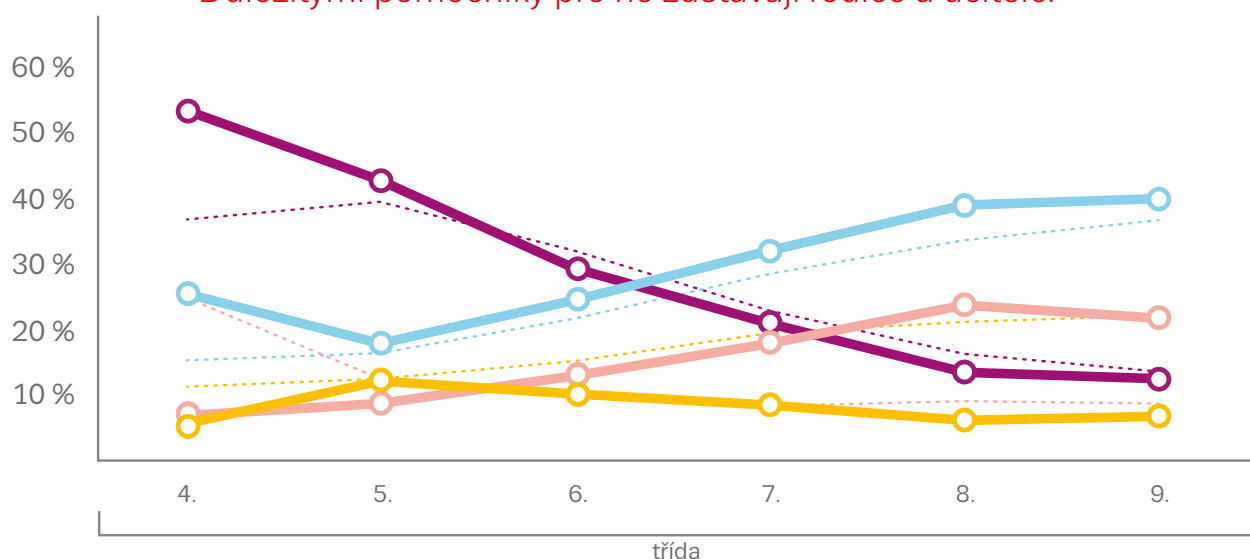
„Jasně, Martin. To je expert. Protože je na počítači pořád.“

„Já jsem viděla Viber u táty, ale nevěděla jsem, co se tam dělá, tak jsem to radši nechala být. Pak mi to vysvětlil jeden kamarád, a že si to můžu stáhnout. A teď mi to připomněla jedna kamarádka, tak jsem si ho taky založila.“

4. třída

Děti se internetu pohybují s důvěrou ve vlastní schopnosti.
Důležitými pomocníky pro ně zůstávají rodiče a učitelé.

● rodiče 2015
 ● učitel informatiky 2015
 ● spolužák / kamarád 2015
 ● nikdo, poradím si sám 2015
- - - rodiče 2014
 - - - učitel informatiky 2014
 - - - spolužák / kamarád 2014
 - - - nikdo, poradím si sám 2014

N 2015 = 4189

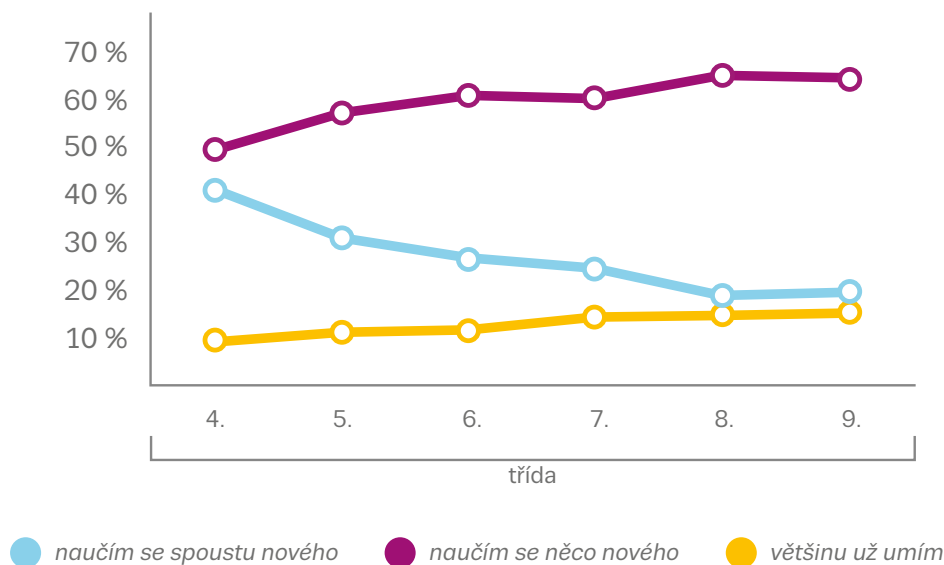
Jakou roli hraje škola?

Škola zůstává důležitým zdrojem informací. Stejně jako před dvěma lety platí, že děti nejvíce čerpají z výuky IT v prvních letech. Často ale nejde o práci s internetem, protože děti v době první výuky informatiky už internet používají a mívají své oblíbené stránky.

Tři čtvrtiny učitelů informatiky říkají, že za nimi v posledním měsíci přišel nějaký žák s žádostí o radu. Výuka předmětu ve vyšších ročnících má stále své místo. Čtvrtina žáků uvádí, že se dozví spoustu nových věcí a většina z nich nabyté znalosti díky výuce dále prohlubuje.

Jaký je přínos výuky informatiky ve školách?

N 2015 = 4189

Co děti umí?

Jak samy děti hodnotí své dovednosti? Co zvládají se samozřejmostí a s čím potřebují pomoc?

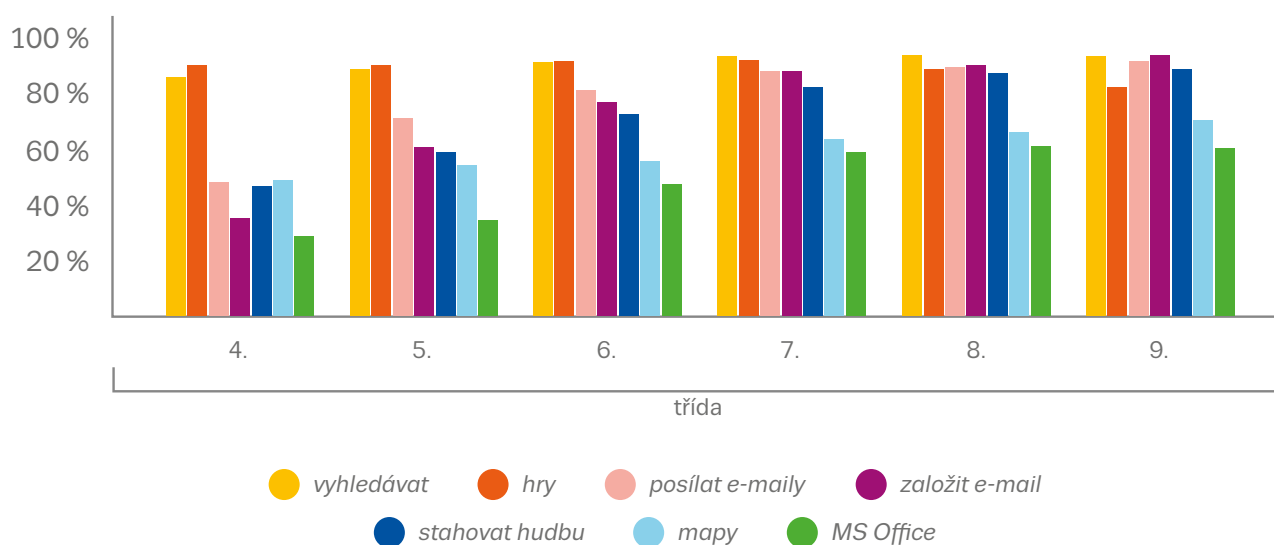
V porovnání s výzkumem, který proběhl v roce 2013, jsou dovednosti dětí shodné. K jejich největšímu nárůstu dochází mezi 4. a 6. třídou. Mezi běžné činnosti, bez ohledu na věk, patří hraní her a vyhledávání na internetu.

S využíváním e-mailu děti začínají mezi 4. a 6. třídou. Posílání mailů až do 6. třídy zvládá samostatně více dětí než založení schránky. Konkrétně ve čtvrté třídě umí posílat e-maily 49 % dětí, v šesté 82 %. Rozdíl u založení účtu je ještě výraznější (35 % resp. 74 %).

Složitější úkony a programy jako MS Office či hledání v mapách zvládne většina dětí až v sedmé třídě či později.

Co děti v průběhu školní docházky na počítači zvládají?

N 2015 = 4189

Fulltextové vyhledávání

Pouhé jedno procento dětí nepoužívá vyhledávače. Děti obecně vyhledávání na internetu příliš neřeší. Zajímají se o stránky, které už znají nebo o nichž už někde slyšely.

„Já jsem chtěl hrát na nějakých hrách a Superhry už mi přišly moc prozkoumaný, tak jsem si zalistoval trošku, dal to do toho internetu a našel jsem Raketku.“

4. třída

E-mail

E-mailový účet má 95 % dětí, v porovnání s minulým průzkumem se tento údaj moc nemění. Platí, že mladší děti mají e-mail častěji, pokud vlastní chytrý telefon. Jestliže mají svou schránku už ve 4. třídě, jde ve většině případů o povinné založení e-mailové adresy v rámci školy na školním serveru.

Nelze si ale představovat, že by elektronickou poštu děti používaly podobným způsobem jako dospělí. E-mail jim slouží především k registraci na další služby nebo ke komunikaci s dospělými (učiteli, rodiči).

„Já jsem chtěl mít Facebook.“

„Já jsem si vyzkoušel, jaký to je, když někomu napíšu. A pak jsem to potřeboval k jedné hře. Jinak to moc nepoužívám.“

4. třída

On-line kratochvíle

Internet je pro děti v první řadě zábava a komunikace.

Koukají na videa, poslouchají či stahují hudbu a baví se na sociálních sítích.

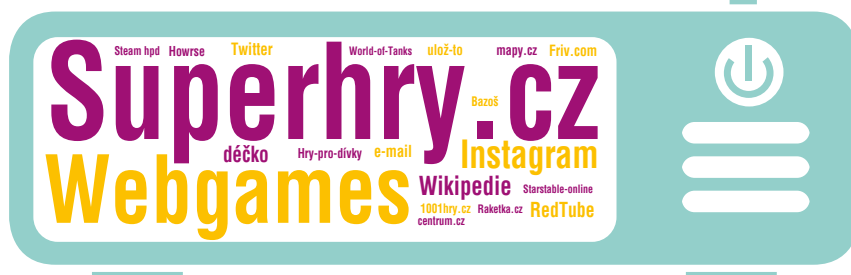
Které stránky se těší největší oblibě dětí?

Oproti výzkumu z roku 2013 se zájem dětí výrazně rozšířil. Tam, kde před dvěma lety drželi převahu jeden či dva významní hráči, jich je letos několikanásobně více.

Přestože je stále v čele Facebook a Youtube společně se Seznamem a Googlem, na dalších pozicích nacházíme mnoho různorodých stránek.

Nejoblíbenější internetové
stránky bez top 4

Video

Přehrávání videí je jednou ze základních aktivit na internetu pro **96 % dětí**.

„Když mám nějakou hru a chci si o ní zjistit víc, tak jdu na Youtube, dám si češtinu, pak si vyberu a pak buď jenom koukám, nebo si něco přeskakuju.“

4. třída

Děti také aktivně vytváří obsah internetu – láká je i vkládat vlastní videa.

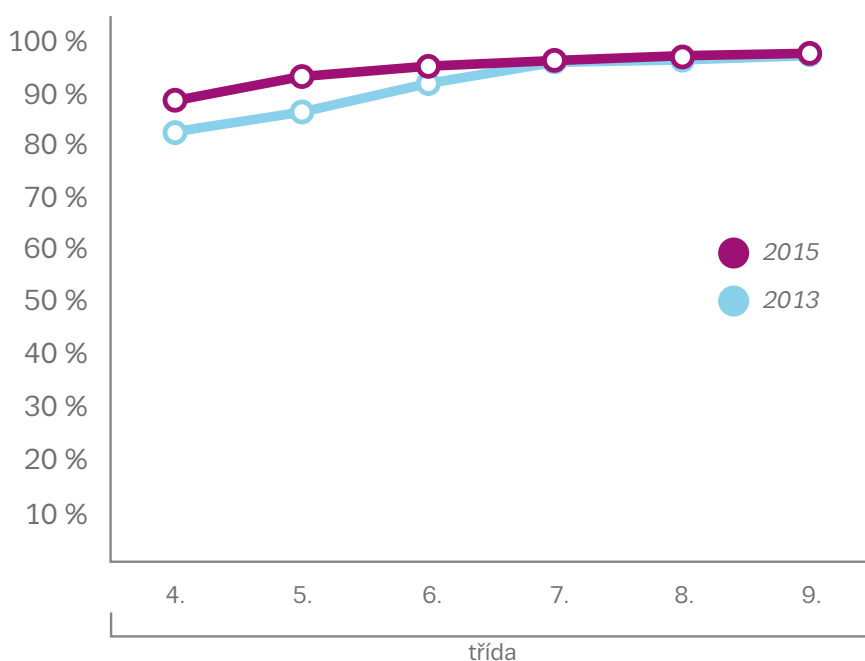
„Koupily jsme mentosky a colu, a když s ní holky zaklepaly, tak to vybuchlo. Tak jsme to natáčely.“

„Jednou, když byly holky u mě na víkend, tak jsme udělaly návod na masku na obličej. Napatlaly jsme si to na obličej a natočily.“

6. třída

Kolik dětí si na internetu pouští videa?

N 2015 = 4189
N 2013 = 3549

Vedle sitcomů, které žebříčku vévodily před dvěma lety, posílily televizní seriály domácí produkce.

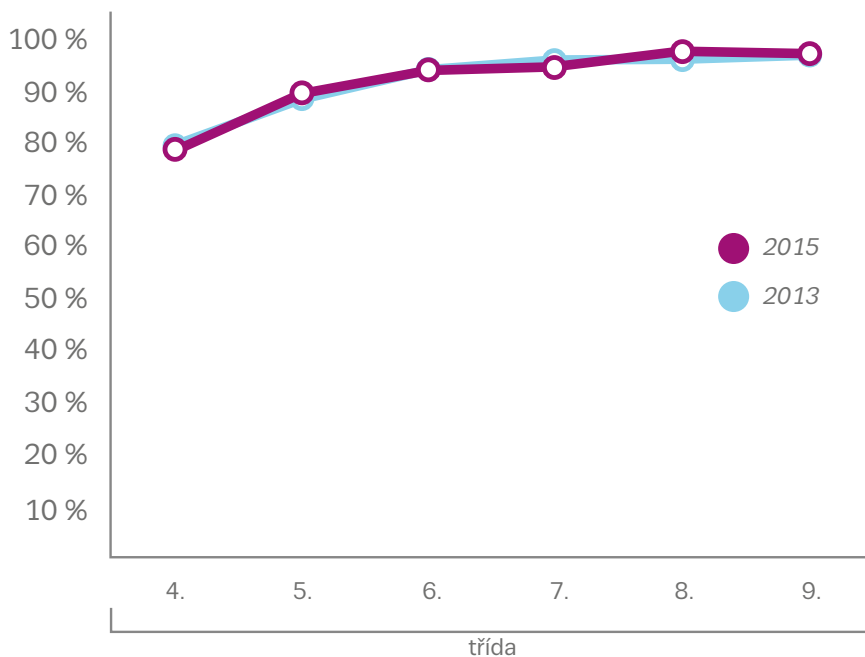
Hudba

Muziku na internetu poslouchá **95 % dětí**, přičemž obliba hudby s věkem stoupá.

Ve srovnání s průzkumem v roce 2013 se proměňuje hudební vkus. Zatímco před dvěma lety popularitě vévodila trojice One Direction, Justin Bieber a Kabát, letos pozorujeme různorodý výčet tuzemských i zahraničních interpretů.

Kolik dětí si na internetu pouští hudbu?

N 2015 = 4189
N 2013 = 3549

Hry

Hry jsou jedinou internetovou aktivitou mezi zjišťovanými, jejíž obliba s věkem klesá, letos dokonce ještě prudčeji než před dvěma lety.

On-line hry hraje **84 % dětí**.

„Když jsem byl malej, tak jsem viděl mamču, jak hraje hry, tak se mi to líbilo, tak jsem si taky nějaký našel. Pak jsem si udělal Facebook, a tam jsem našel taky strašně hodně her a začalo mě to strašně bavit.“

4. třída

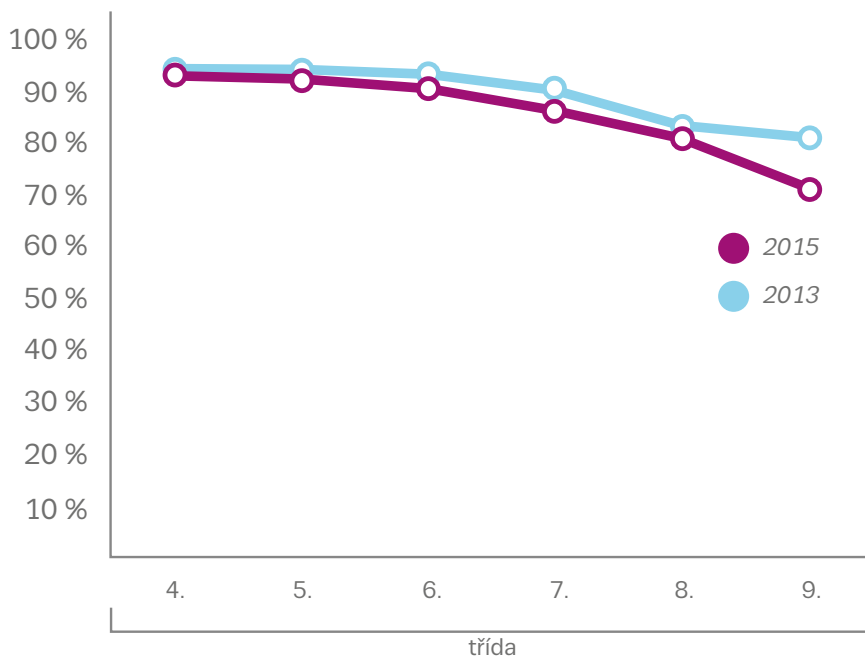
Rozptyl času věnovaného hrám je široký, od pár desítek minut po hodiny. Významnější zábava je to pro mladší děti, starším už víc času zabírá Facebook a komunikace, a proto na hrách stráví méně času.

„Já hraju maximálně půl hodiny, protože na tom nechci být závislá, aby to nedopadlo se mnou špatně. Max. jsem byla jednou 1,5 hod.“

4. třída

Kolik dětí hraje on-line hry?

N 2015 = 4189
N 2013 = 3549

Sociální sítě

Profil na některé ze sociálních sítí má **81 % dětí**. K největšímu nárůstu dochází při přechodu na druhý stupeň základní školy. Výrazně častěji mají profil děti s vlastním chytrým telefonem.

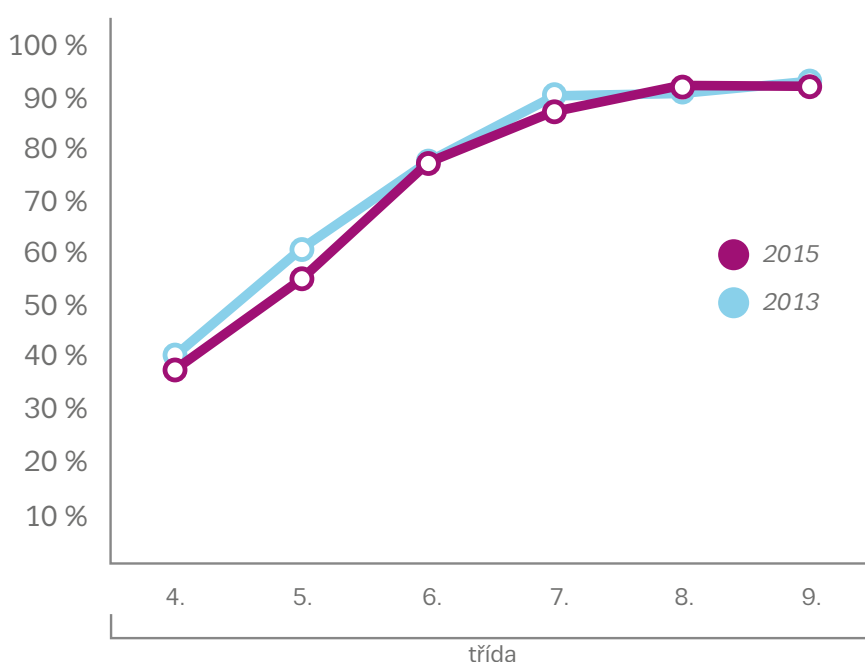
„Já jsem ho používal dřív, teď už moc ne. Získal jsem ho tak, že holky na něm jsou, moje sestry.“

„Já si ho teďka někdy budu zakládat, abych si mohl psát s kamarádama.“

4. třída

Kolik dětí má profil na některé ze sociálních sítí?

N 2015 = 4189
N 2013 = 3549

Facebook

je pro děti sociální síť číslo jedna – má jej **76 % dětí**. To je však o dvě procenta méně než v roce 2013.

Samozřejmostí je od sedmé třídy.

Důvody pro jeho založení jsou stále stejné. Menší děti na Facebook chodí **hrát hry**, starší děti **komunikovat** s přáteli či **sdílet** fotky a videa z Youtube.

Bezpečí na sociálních sítích

Děti **nejsou příliš poučeny** o nebezpečích sociálních sítí.

Jsou varovány maximálně před rizikem falešných identit a schůzek s cizími lidmi. Jiné projevy kyberšikany děti vesměs neznají a **Facebooku se rozhodně neobávají**.

Rodiče i učitelé často **namísto osvěty využívají k ochraně dětí prostý zákaz** (rodič nedovolí profil, ředitel hrozí důtkou za využívání služby).

Kontrolovatelnost však klesá s rozšířením a používáním mobilních telefonů dětmi.

„Říkal vám ve škole někdo něco o Facebooku?“

„Že je to až od třinácti. A že se na něj nesmí ve škole. Kvůli nějaký tý šikaně.“

„No protože je to nějaká ta sociální síť, ale jinak nevím proč.“

Metodologie výzkumu

Kvalitativní část:

Diskuze s žáky základních škol

- 4 skupinové diskuze s žáky 4. a 6. tříd ZŠ
- Opakované dotazování bývalých čtvrtáků po dvou letech
- 2x ZŠ Louny, 2x ZŠ Radotín
- *Prosinec 2014*

Kvantitativní část:

zaměřená na uživatelské zvyklosti dětí

- Děti při hodinách výpočetní techniky vyplnily náš on-line dotazník
- 4421 žáků 4. až 9. tříd
- *Leden až únor 2015*

zaměřená na zvyklosti učitelů informatiky

- Učitelé vyplnili náš on-line dotazník
- 268 učitelů
- *Leden až únor 2015*

Kdo to skoulel

Vyzkoumali: Michal Nosek a Romana Trusínová

Pomohl: Zuzana Ticháčková

Napsala: Táňa Lálová

Namalovala: Kristýna Kvapilová

Chcete nám něco říct? Potřebujete se na něco zeptat?

Pišťe na michal.nosek@firma.seznam.cz

